Skrifter; og *Zacharias Nielsen* oplæste nogle af sine egne Landsbyhistorier. (Fortsættes).

Tjenestepigernes Stilling.

Af

Fru **Birgitte Berg-Nielsen.**

Tale, holdt ved Nordisk Kvindesagsmøde.

Skoler for den unge;
bestemt Arbejdstid for den voxne Tjenestepige.

Tyendeforholdet er for Tiden Genstand for almindelig Klage. Fruerne klage over de daarlige Piger, Pigerne klage over de daarlige Pladser. Utilfredsheden er almindelig. Og, ville vi undersøge Forholdet lidt nøjere, skal vi se, at Klagerne fra begge Sider har gode Grunde.

Hvorfra forsynes København med de Tjenestepiger, hvis store Flertal maa høre ilde for Udygtighed, Dovenskab, Sjuskethed og Uvillighed? — Det er Børn, som udskrives fra Københavns offentlige Almueskoler, og nu — 14 Aar gamle — selv skulle tjene deres Brød. De allerfleste af dem er i Skolen lærvillige og letnemme, og tage fat paa Arbejdet med en Flid, som er al Ære værd. Hvorledes kan nu disse flinke og frejdige Smaapiger i kort Tid forvandles til udygtige og dovne Tjenestepiger? Forklaringen ligger nær. Idet de komme ud at tjene, forlanges der et Arbejde af dem, som *de ikke har lært.*

Fruen forlanger et ordentligt Arbejde af dem, hun skal give Kost og Løn; men Barnet kan det ikke. Fruen bliver utaalmodig, skænder og viser til Rette. Pigen føler Irettesættelsen som en Uretfærdighed, hun mener at gøre sine Ting saa godt, hun kan; hun bliver forknyt og modløs eller bitter og trodsig. — Efter en kort Tjenestetid skifter hun Plads, men Forholdet skifter ikke, det er omtrent det samme, hvor kun kommer hen; hun bliver led og ked af at tjene, og begynder at se sig om efter en anden Levevej.

Nogle blive gifte 16—18 Aar gamle, andre tage Fabriksarbejde og atter andre søge helt eller delvis Erhverv ved Usædelighed Dette er et trist Billede, men det er sandt. Saaledes gaar det en Mængde af de Børn, som 14 Aar gamle forlade Skolen med god Lyst og ærlig Vilje til at blive gode og dygtige Mennesker.

Tænk en Gang alvorlig over, hvilken Uret Samfundet gør mod disse Børn. I Steden for at støtte, lede og lære dem, hvad de trænger allermest til, netop i den Alder, saa slipper man Roret og lader dem klare sig, som de kan.

Hvad skulle vi da gøre for dem? Stat og Kommune bør oprette Husholdningskoler, hvor disse Børn kunne lære det Arbejde, de som Tjenestepiger skulle udføre: Madlavning, Husholdningsregnskab, Rengøring, Vask, Strygning samt Reparation af det vaskede Tøj.[1])

Der indvendes mod en saadan Skole, at den bliver for dyr. Vi har ikke Raad til det. — Jeg er af den Mening, at vi ikke har Raad til at undvære disse Skoler og lade Flertallet af vore unge Piger — de vordende Hustruer og Mødre til den kommende Slægt — opvoxe i Uvidenhed. Der ødelægges urimelige Kapitaler paa Grund af den almindelige Udygtighed paa Husvæsenets Omraade.

Mange udygtige Husmødre eller Piger bruge dobbelt saa megen Soda, Sæbe eller Brændsel, som de behøve, eller opvarte med Mad, som smager daarlig og indeholde liden Næring, skønt de kunde have lavet kraftig og velsmagende Mad til samme Pris, dersom de havde forstaaet det Arbejde, de havde med at gøre. Mange Børn blive til Dels sultede op, og som Følge deraf sygelige, fordi Moderen ikke forstaar at anvende de smaa Midler paa bedste Maade, og mange Familier er af samme Grund komne under Fattigvæsenet. Men det har vi ikke Raad til.

Det er en daarlig Sparsommelighed, der nøder os til at føde de ældre, fordi vi forsømte at undervise de unge.

Dernæst menes der, at Børnene lære for lidt paa en saadan Skole. — Lidt nok maaske; men det lidet kan have stor Betydning. En Pige, der et Aar er uddannet paa en saadan Skole, vil kunne saa meget, at hun er Kost og Løn værd, og som Følge deraf være mindre udsat for de Fristelser, der følge med stadig at skifte Plads og i Mangel af en ordentlig Tjeneste at byde sig til Falds til hvad som helst.

Endvidere opstiller man Undervisning i Hjemmet, som Modsætning til Undervisning i Skolen og mener, at det er den eneste Undervisning, som duer noget paa Husvæsenets Omraade. — Dette kan lyde godt nok, men vi have ikke de Hjem, i hvilke en saadan Undervisning kan gives. De allerfleste Husmødre i København evne ikke at undervise og vejlede de unge Piger, dertil kan de selv alt for lidt. Hvad har Husmødrene lært? I de fleste Tilfælde meget lidt, ofte saa godt som intet. Hvor mange af dem har vel blot en Maaned selvstændig forestaaet et Køkken, før de blev gifte! Det hedder sig nok, at de lære Husholdning, men for de flestes vedkommende betyder det kun, at de med Kogebogen til Hjælp kunne lave en Ret Mad, naar de have en anden til at passe Ilden og lægge til Rette, hvad de skulle bruge. Den Husholdningskundskab betyder ikke stort, og, naar der er Tale om at undervise Tjenestepiger, betyder det intet. — For at kunne oplære Tjenestepiger, maa man selv kunne udføre Tjenestepigearbejde, baade det fine og det grove. Det er ikke nok, at man ved, hvordan Arbejdet skal se ud, naar det er færdigt, man maa selv kunne udføre det fra først til sidst. Den, som ikke kan det, gør bedst i ikke at give sig ud for at kunne lære andre det. Der hører mere til at undervise end at skænde, naar Arbejdet er daarligt gjort eller at bilde Pigen ind, at hun er dum og doven, naar hun ikke forstaar eller husker en Ting, hun har faaet Besked paa én eller to Gange.

Husmødrene trænge selv til at lære, thi de fleste af dem er forholdsvis lige saa udygtige som Pigerne; og deres Udygtighed er meget mindre tilgivelig, thi den Husmoder, der som gift har Raad til at holde Pige, kunde ogsaa faaet Raad til at lære noget, før hun blev gift. — Lad Borgerdøtrene lære noget, og lad dem saa, naar de har lært noget, komme ud at tjene, inden de selv skal føre Hus for egen Regning. *Lad dem lære at lyde, før de skulle byde. Det er den naturlige Ordning af Sagen, og den er sund.* Erfaringen er den bedste Læremester; man lærer ikke et Arbejde ved at se andre udføre det. Lad dem prøve, hvad det koster af Udholdenhed og Slid, det Arbejde, de forlange af deres Piger.

De offentlige Husholdningsskoler, som vi arbejde for, ville ikke gøre den private Virksomhed paa dette Omraade overflødig. Vi har Brug for Kogeskoler og Arbejderkøkkener, som kunne paatage sig en videregaaende Undervisning særlig i Madlavning, og vi have især Brug for de faa Hjem, der have baade Vilje og Evne til at vejlede de unge Piger til, paa en fornuftig Maade, at tage fat paa det Arbejde, de som Tjenestepiger skulle udføre. Men lad os ikke stille store Fordringer til de enkelte Hjem. Naar en Husmoder behøver en dygtig Pige til at hjælpe sig at passe Hus og Børn, saa kan man ikke forlange, at hun, for at gøre en god Gerning, skal nøjes med et 14-Aars Barn, thi da faar hun jo et Barn at opdrage i Stedet for en Hjælper. Hvor højt vi end skatte den private Virksomhed, saa lad os ikke overvurdere den og mene, at den kan gøre de offentlige af Stat og Kommune bekostede Husholdningsskoler overflødige; dertil vil den aldrig kunne blive omfattende nok. *Den kan vel gøre godt mod enkelte, men vi kunne kun nøjes med Ret for alle.* Hvert Barn, som paa Grund af Fattigdom er stængt ude fra den Undervisning, hvorved hun skulde dygtiggøres til at tjene sit Brød, er uretfærdigt behandlet af Samfundet.

Naar vi ved Hjælp af de paatænkte Skoler have opnaaet større Dygtighed baade for Piger og Fruers vedkommende, saa er Manglerne ved Tyendeforholdet dog langt fra afhjulpen, og Klagerne ville ikke forstumme. *Der er et andet Grundonde, som ogsaa maa modarbejdes, og det er* **den ved Tyendeloven hjemlede vilkaarlige Arbejdstid.** Den almindelige Arbejdstid for Tjenestepiger i København er fra 5—6 Morgen til 9—11 Aften altsaa 16—18 Arbejdstimer. Enhver, som kan frigøre sin Tanke fra Fordomme og gammel Vane, maa kunne erindre, at dette er en urimelig lang Arbejdstid. Den burde afkortes med 4 Timer daglig. 12—14 Arbejdstimer er alt, hvad man med Rimelighed kan forlange af en Pige, naar man ikke vil gøre Arbejdet til Slid, som sløver hendes aandelige Evner.

Derfor maa vi arbejde paa, **at faa Tyendeloven afskaffet og erstattet af et frit Akkordforhold.** I dette Arbejde kan enhver, som er eller har Tyende, tage virksom Del, idet hun ikke fæster et Tyende eller lader sig bortfæste som saadan, uden at opsætte en skriftlig Kontrakt, hvori *en bestemt Fritid* fastsættes. — Man skulde synes, at dette var saa let at gennemføre. Der er ogsaa

[1]) Om Skolens Indretning og Plan for Undervisningen har jeg tidligere udtalt mig i Morgenbladet.